

Εισαγωγή στη Συγκριτική Πολιτική

Μάθημα 6^ο: Το ημι – προεδρικό σύστημα. Το
πολιτικό σύστημα της Γαλλίας. Μέρος 1^ο

Ιωάννης Παπαγεωργίου, Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μάθημα 6^ο

Το ημι – προεδρικό σύστημα Το πολιτικό σύστημα της Γαλλίας. Μέρος 1^ο

Περιεχόμενα ενότητας

1. Ιστορική αναδρομή.
2. Το πολιτικό σύστημα της Γαλλίας.
3. Το ημι – προεδρικό σύστημα.
4. Το κομματικό σύστημα της Γαλλίας.

Σκοποί ενότητας

- Αναδρομή στην πολιτική ιστορία της Γαλλίας.
- Προσέγγιση του πολιτικού συστήματος της χώρας.
- Αναλυτική παρουσίαση του ημι – προεδρικού συστήματος διακυβέρνησης, το οποίο αναπτύχθηκε σε αυτήν.
- Ανάλυση του κομματικού συστήματος.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1^η ενότητα

Ιστορία της Γαλλίας

Το πλαίσιο

Χάρτης της Γαλλίας

<http://fr.slideshare.net/karesti/mongo-db-et-java-en-pratique>

Στοιχεία

- Έκταση 647.843 km²
- Πληθυσμός 65,8 εκατομμύρια (2011)
- ΑΕΠ (2010) \$ 2.555 δις (ονομαστικό), \$ 2.146 δις PPP
- ΑΕΠ κατά κεφαλήν PPP: \$ 34.092 (2010)
- 5^η (σε PPP) ή 8^η (σε ονομαστικές τιμές) οικονομία στον κόσμο – 2^η στην Ευρώπη
- Δημόσιο χρέος 78,1% ΑΕΠ (2009)

Η ιστορική εξέλιξη 1/2

- Γαλατία (Κέλτες)
- Ρωμαϊκή αυτοκρατορία
- Οι γερμανικές εισβολές (το Φραγκικό Βασίλειο)
- Η Αυτοκρατορία του Καρλομάγνου
- Η γένεση του γαλλικού κράτους
- Η ελέω Θεού μοναρχία – Ο γαλλικός αιώνας

Η ιστορική εξέλιξη 2/2

- Ο Διαφωτισμός – Η Επανάσταση
- Η Ναπολεόντεια Αυτοκρατορία
- Η Παλινόρθωση
- Η Δεύτερη Αυτοκρατορία (Ναπολέον Γ΄)
- Η αποικιακή αυτοκρατορία
- Ο 20^{ος} αιώνας – η παρακμή
- Ο Ντε Γκώλ – η Ε΄ Δημοκρατία

Οι 5 δημοκρατίες 1/2

- Α' Δημοκρατία (1792 – 1804)
 - Συμβατική
 - Διευθυντήριο
 - Υπατεία
- Β' Δημοκρατία (1848 – 1851)
 - Το τελευταίο επαναστατικό καθεστώς
 - Καθολική ψηφοφορία
 - Κατάργηση δουλείας

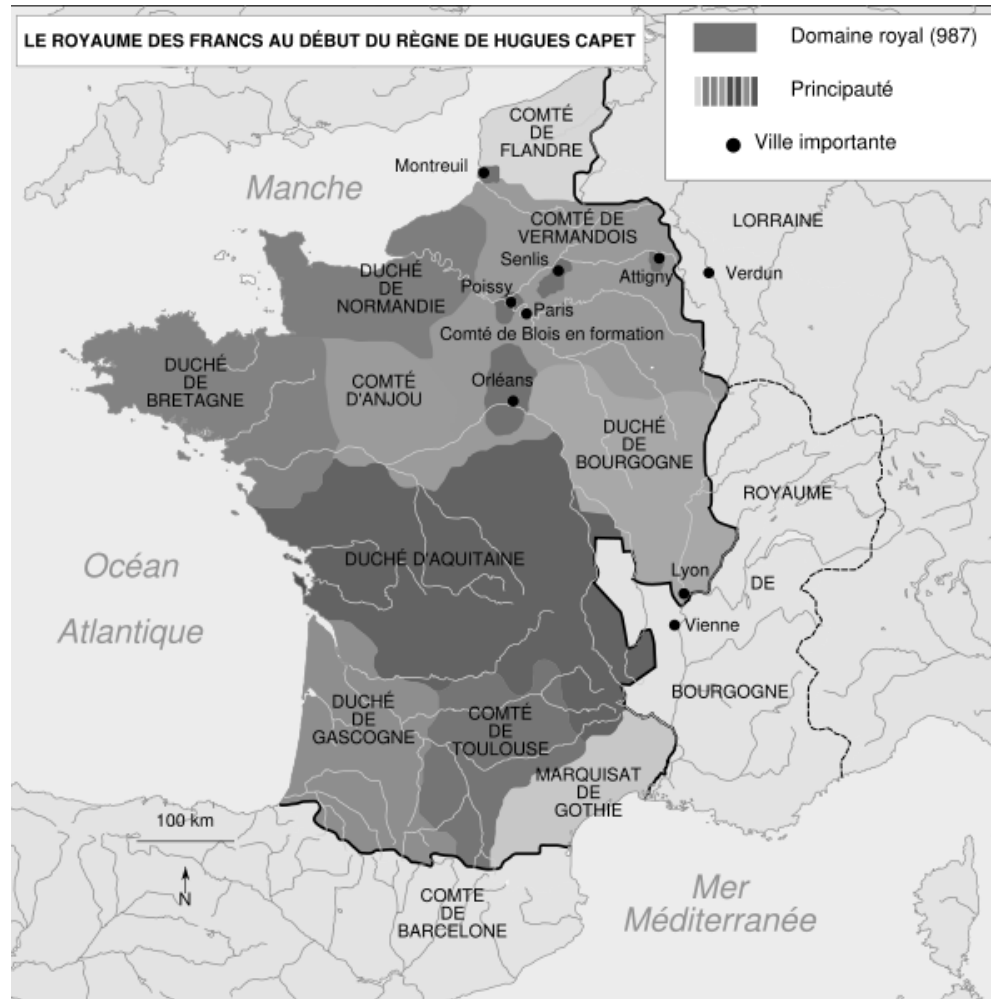
Οι 5 δημοκρατίες 2/2

- Γ' Δημοκρατία (1870 – 1940)
- Δ' Δημοκρατία (1946 – 1958)
- Ε' Δημοκρατία (1958 –)

Το Βασίλειο του Ούγο Καπέτο στην αρχή της βασιλείας του, στα τέλη του δέκατου αιώνα. Πηγή:

http://fr.wikipedia.org/wiki/Hugues_Capet

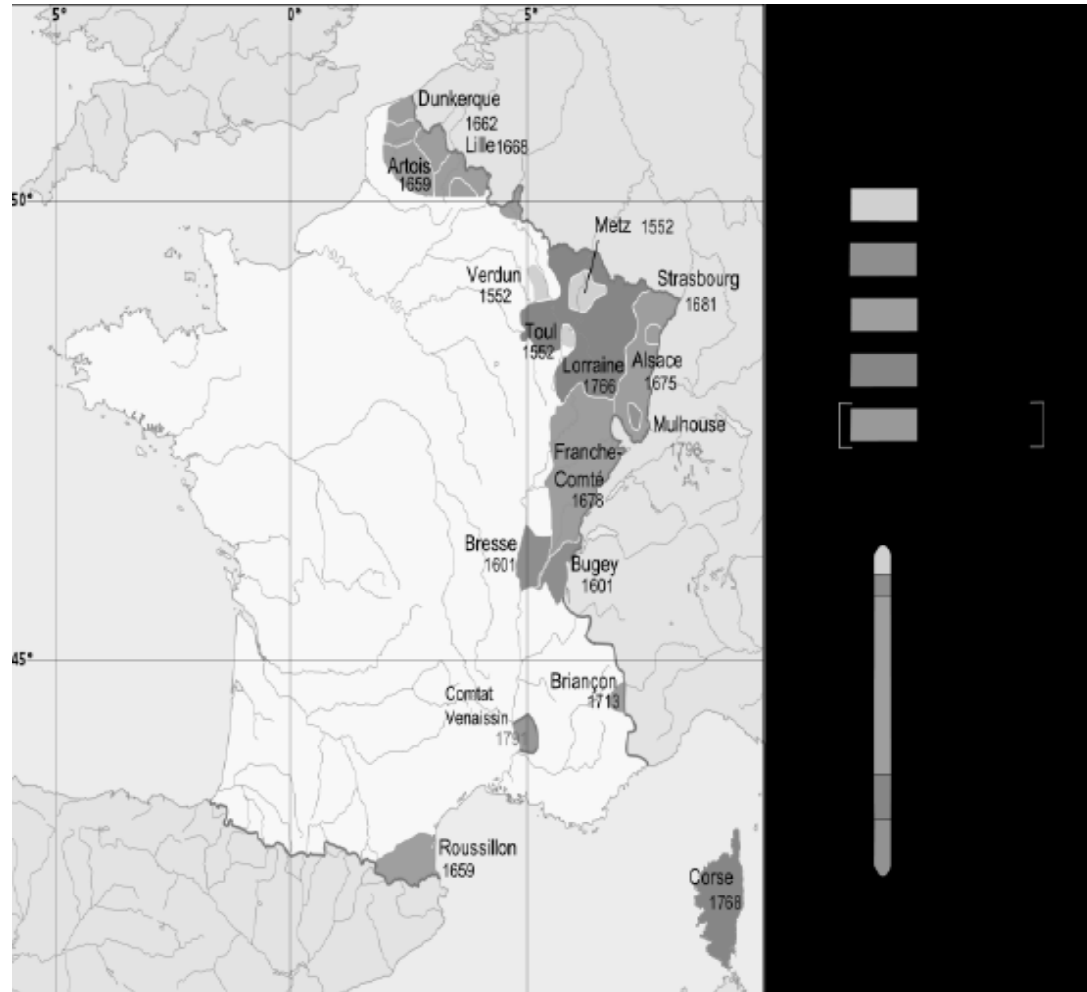
Η Γαλλία το 1477

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_France_1477-fr.svg

Η Γαλλία από το 1552 – 1798, από τον Henry II έως την Επανάσταση

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/85/France_1552_to_1798-en.png

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

2^η ενότητα

Το πολιτικό σύστημα της Γαλλίας

Τα θεμέλια

Η πολιτική κουλτούρα 1/2

- Ένα συγκεντρωτικό κράτος
 - Το κατεξοχήν έθνος – κράτος
- Η χώρα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Η αλλαγή παραδείγματος: από την ελέω Θεού μοναρχία στη λαϊκή κυριαρχία
- Το γαλλικό έθνος: η θεωρητική βάση του πατριωτισμού
- Η σημασία του ηγέτη
 - Από την απόλυτη μοναρχία στον ισχυρό πρόεδρο

Η πολιτική κουλτούρα 2/2

- Ο χωρισμός εκκλησίας – κράτους (la laïcité)
- Η αμφιταλάντευση ανάμεσα στην επανάσταση και την συντήρηση
- Η πάλη κέντρου – περιφέρειας (Παρισιού – επαρχίας / Ιακωβίνοι – Γιρονδίνοι)
- Η αντιπαλότητα με την Γερμανία – ο αγώνας για την ηγεμονία στην Ευρώπη
- L' exception française: η επιφυλακτικότητα απέναντι στην παγκοσμιοποίηση

Η εξέλιξη του πολιτικού συστήματος

1/3

- Από την απόλυτη μοναρχία
- Στην δημοκρατία (και την λαοκρατία)
- Την αυτοκρατορία
- Στην συνταγματική δημοκρατία
- Την κοινοβουλευτική δημοκρατία
- Και τέλος το ημιπροεδρικό σύστημα

Η εξέλιξη του πολιτικού συστήματος

2/3

- Οι ιδιαίτερες πολιτικές ιδεολογίες
 - Ο βοναπαρτισμός (ένα ισχυρό, αυταρχικό και συγκεντρωτικό κράτος με την λαϊκή νομιμοποίηση μέσω τακτικών δημοψηφισμάτων – plebiscites)
 - Ο γκωλλισμός (το ιστορικό μεγαλείο της Γαλλίας περιστέλλεται από τις εσωτερικές κομματικές συγκρούσεις. Για να αποκατασταθεί το μεγαλείο απαιτείται ένας ισχυρός υπερκομματικός ηγέτης με άμεσο δεσμό με τον λαό)

Η εξέλιξη του πολιτικού συστήματος

3/3

- Οι ιδιαίτερες πολιτικές ιδεολογίες που αναπτύχθηκαν στην Γαλλία προσπαθούν να συγκεράσουν:
- Τα μοναρχικά χαρακτηριστικά (χαρισματικού ηγέτη με απευθείας επαφή με τον λαό)
- Με την δημοκρατική ιδεολογία (εκλογές και κοινοβουλευτισμός)

Το ημι – προεδρικό σύστημα 1/2

- Δημιούργημα του Στρατηγού Ντε Γκώλ
 - Σε μια χρονική στιγμή απαξίωσης του κοινοβουλευτικού συστήματος λόγω της ακυβερνησίας – συχνές αλλαγές κυβερνήσεων χωρίς αλλαγή πολιτικών
 - Η ανάγκη ισχυρής εκτελεστικής εξουσίας (πόλεμος της Αλγερίας) επιτρέπει την μετάβαση σε ένα κοινοβουλευτικό σύστημα:

Το ημι – προεδρικό σύστημα 2/2

- Ένα κοινοβουλευτικό σύστημα
 - Δύο Βουλές: Εθνοσυνέλευση (Assemblée Nationale) και Γερουσία (Sénat)
 - Που δίνουν ψήφο εμπιστοσύνης και μπορούν να ανατρέψουν την κυβέρνηση
- Με ισχυρή παρουσία του Προέδρου
- Που εκλέγεται απευθείας από το λαό και
- Έχει, ως εκ τούτου, δική του λαϊκή νομιμοποίηση

Το διάγγελμα της 18^{ης} Ιουνίου 1940

- <https://www.youtube.com/watch?v=xR3o13i0sd0>

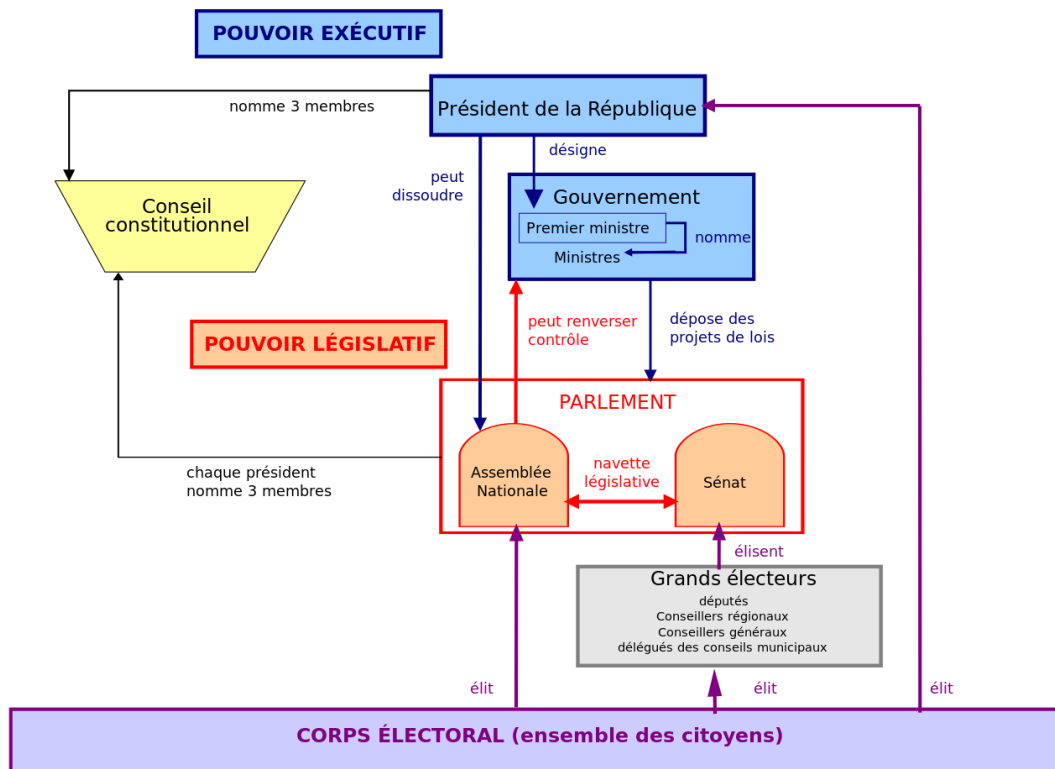

Η ομιλία της Bayeux 1946 το πολιτειακό όραμα του Ντε Γκώλ

- <https://www.youtube.com/watch?v=KgZR7HZwWk>

Εκτελεστική και νομοθετική εξουσία της Πέμπτης Δημοκρατίας.

- Πηγή: Schéma simplifié des pouvoirs exécutif et législatifs de la Ve République.
- Άδεια: CC – BY – SA 3.0
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Schema_simple_pouvoirs_Ve_republique_France.svg.

Τα χαρακτηριστικά του ημι – προεδρικού συστήματος

- Ο πρόεδρος είναι άμεσα εκλεγμένος
 - Δεν είναι ανεύθυνος άρχοντας αλλά
 - Επί κεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας και
 - Πρόεδρος της κυβέρνησης
- Ο πρόεδρος διορίζει τον πρωθυπουργό και (μετά πρότασή του) την κυβέρνηση
- Η κυβέρνηση, ωστόσο, πρέπει να έχει την εμπιστοσύνη της Εθνοσυνέλευσης
- Και υποχρεώνεται να παραιτηθεί σε περίπτωση μομφής

Η εκτελεστική εξουσία 1/3

- Μια δισυπόστατη εκτελεστική εξουσία
 - Ο πρόεδρος: αρχηγός του κράτους, επί κεφαλής της κυβέρνησης και (έως την εκλογή του) ηγέτης του πλειοψηφούντος κόμματος
 - Ο πρωθυπουργός: άτομο εμπιστοσύνης του προέδρου – ορίζεται και αποπέμπεται ελεύθερα από αυτόν

Η εκτελεστική εξουσία 2/3

- Οι εξουσίες καταμερίζονται ανάμεσα του Πρόεδρο (domaine reservé – αποκλειστικός τομέας – άμυνα, διπλωματία, διεθνείς σχέσεις) και τον πρωθυπουργό (καθημερινή διαχείριση της εξουσίας)
- Η αποδυνάμωση της νομοθετικής εξουσίας
 - Η ευρεία χρήση της νομοθεσίας μέσω διαταγμάτων
 - Le vote bloqué (απαγόρευση τροπολογιών)
 - Η ψήφιση ν/σ μέσω της μη επιτυχίας πρότασης μομφής

Η εκτελεστική εξουσία 3/3

- Ο επαναπροσδιορισμός των σχέσεων Προέδρου – Πρωθυπουργού στη δεκαετία του '80
- Η συγκατοίκηση (συνύπαρξη προέδρου και κοινοβουλίου διαφορετικής προέλευσης) οδηγεί σε κοινοβουλευτικοποίηση του ημι – προεδρικού συστήματος
- Συγκατοίκηση
 - Μιτεράν – Σιράκ (1986 – 88)
 - Μιτεράν – Μπαλαντύρ (1993 – 95)
 - Σιράκ – Ζοσπέν (1997 – 2002)

Η νομοθετική εξουσία 1/2

- Δύο νομοθετικά σώματα
 - Εθνοσυνέλευση (το κυρίως νομοθετικό όργανο)
 - Γερουσία (εκλέγεται έμμεσα από μεγάλους εκλέκτορες / υπερ – εκπροσώπηση της επαρχίας)
- Η Εθνοσυνέλευση (577 βουλευτές – εκλέγονται σε μονοεδρικές περιφέρειες με πλειοψηφικό σύστημα 2 γύρων)
 - Εκλέγεται ανά 5 έτη
 - Διαλύεται ελεύθερα από τον Πρόεδρο
 - Μπορεί να ανατρέψει την κυβέρνηση
 - Συνεδριάζει ανά συνόδους (4 μήνες ανά έτος)

Η νομοθετική εξουσία 2/2

- Η Γερουσία (343 γερουσιαστές)
 - Εκλέγονται για 9 χρόνια (μερική ανανέωση ανά 3 έτη)
 - Από εκλέκτορες (150.000 άτομα)
 - Μικτό εκλογικό σύστημα
 - Συν – νομοθέτης με την Εθνοσυνέλευση (το σύστημα των navette)
 - Νομοθετική ισοτιμία μόνο στην αναθεώρηση του Συντάγματος

Η δικαστική εξουσία

- Ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων
→ Συνταγματικό Συμβούλιο (9 μέλη, 9ετής θητεία, μη ανανεώσιμη, ορίζονται ανά 3 έτη από τον Πρόεδρο και τους προέδρους των 2 νομοθετικών Σωμάτων)
- Ο έλεγχος της νομιμότητα των διοικητικών αποφάσεων (και των διαταγμάτων) – Conseil d' Etat

Η διοίκηση

- Η ιστορική σημασία της διοικητικής μηχανής για την λειτουργία του κράτους
- Les grands commis – οι μεγάλοι υπηρέτες του Κράτους
- Τα φυτώρια της πολιτικής και επιχειρηματικής ελίτ
 - Grandes écoles
 - Ecole Nationale d' Administration

Η αποκέντρωση

- Η μετάβαση από το συγκεντρωτικό κράτος στην περιφερειοποίηση (1982)
- 27 περιφέρειες (22 μητροπολιτικές και 5 υπερπόντιες)
- Σημαντικές αρμοδιότητες (εκπαίδευση, έρευνα, χωροταξία, ανάπτυξη, υποδομές)
- Διαθέτουν προϋπολογισμό – και φορολογική αρμοδιότητα

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

3^η ενότητα

Το κομματικό σύστημα της Γαλλίας

Η ιστορική εξέλιξη των κομμάτων 1/2

- Ο διπολισμός του 19^{ου} αιώνα
 - αριστερά – δεξιά
 - βασιλόφρονες – ρεπουμπλικάνοι
 - κληρικόφρονες – αντικληρικαλιστές
- Η εμφάνιση της Χριστιανοδημοκρατίας
- Τα γκωλικά κόμματα

Η ιστορική εξέλιξη των κομμάτων 2/2

- Η συνύπαρξη διπολισμού και πολυκομματισμού
- Ο διπολισμός του 19^{ου} αιώνα
- Το Ριζοσπαστικό κόμμα – πυλώνας της 3^{ης} Δημοκρατίας

Η έννοια του διπολισμού

- Ο διπολισμός – η παρουσία πολλών κομμάτων στο εξωτερικό ενός ευρέος μετώπου
- Εμφανίζεται τόσο στην Αριστερά. Ο τρικομματισμός της Αριστεράς
 - Κομμουνιστικό κόμμα
 - Σοσιαλιστικό κόμμα
 - Ριζοσπαστικό Κόμμα
- Όσο και στη Δεξιά (φιλελεύθεροι, ανεξάρτητοι, ρεπουμπλικάνοι)

Τα μεταπολεμικά κόμματα

- Η εμφάνιση της Χριστιανοδημοκρατίας μετά τον Β΄ Π.Π. (MRP – CDS – UDF – MODEM – UDI)
- Τα γκωλικά κόμματα
- Τα εξωσυστημικά κόμματα

Το εκλογικό σύστημα των βουλευτικών εκλογών

- Μονοεδρικό πλειοψηφικό σε 2 γύρους
- Με 2^ο γύρο μετέχουν όσοι υποψήφιοι έχουν λάβει άνω του 12,5% των εγγεγραμμένων (όχι των ψηφισάντων → στην πράξη μετέχουν συνήθως 2 κόμματα)
- Η πρακτική της απόσυρσης προς όφελος του ισχυρότερου κόμματος του πόλου (desistement)
- Η άνοδος των μη συμβατικών κομμάτων (Εθνικό Μέτωπο και Modem → οδηγεί σε >2 υποψηφίους για το 2^ο γύρο (triangulaires)

Το εκλογικό σύστημα των προεδρικών εκλογών

- Όπως και των βουλευτικών – σε εθνική κλίμακα
- Στον 2^ο γύρο μετέχουν μόνο οι 2 πρώτοι
- Ποτέ δεν εξελέγη πρόεδρος από τον πρώτο γύρο
- Το φαινόμενο των εκλογών του 2002
 - Σιράκ – Λε Πεν
 - <https://www.youtube.com/watch?v=pNzYSX9o4TM>

Τα πολιτικά κόμματα της Ε' Δημοκρατίας

- Το κράτος – UDR της δεκαετίας του '60
- La quadrille bipolaire της δεκαετίας του '70
- Δεκαετία '80: Η παρακμή του κομμουνιστικού κόμματος και η άνοδος της άκρας δεξιάς
- Η κομματική διασπορά από την δεκαετία του '90 και μετά

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ιωάννης Παπαγεωργίου. «Εισαγωγή στη Συγκριτική Πολιτική. Το ημι – προεδρικό σύστημα. Το πολιτικό σύστημα της Γαλλίας. Μέρος 1^ο». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.auth.gr/courses/OCRS229/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

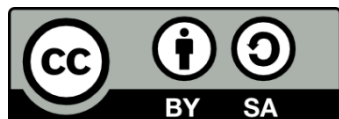
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος 6^{ου} Μαθήματος

Επεξεργασία: Γαβριέλα Λ. Μαζαράκη
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2014

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την 2^η έκδοση .

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση 1^η διαθέσιμη εδώ.

<http://www.polsci.auth.gr/index.php?lang=el&rm=2&mn=15&csid=%CE%9A%CE%A50201>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

